

TRABZON İLİ ŞALPAZARI (AĞASAR) İLÇESİ GELENEKSEL KADIN GIYSİLERİNİN TESPİTİ VE İNCELENMESİ

Enes ŞAHİN* & Umut ERDOĞAN**

* Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Oyunları ABD Yüksek Lisans Öğrencisi,
enessahin.1@hotmail.com

** Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk Halk Oyunları Bölümü
uerdogan@sakarya.edu.tr

Received Date: 09.11.2023. Accepted Date: 26.11.2023

Copyright © 2023 Enes Şahin and Umut Erdoğan. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

Özet

Türk halk oyunları, yalnızca bir etkinlik ya da faaliyet değil, kültürlerin bir araya gelmesinde önemli bir rol oynayan sosyo-kültürel bir güçtür. Dolayısıyla bir yörenin, topluluğun ya da alanın incelenmesinde, kökenin, coğrafi yapının, iklimin, kültürün, inanışın, giysinin ve hatta kumaşların araştırılmasında bu gücün etkisi yadsınamaz. Trabzon İli Şalpaazarı İlçesi de gerek göç almasıyla gerek inanışı ve kültürel yapısıyla sözü edilen bu ifadeyi yansıtan en güzel örneklerden biridir. Bu anlamda, geçmişten bugüne bilinmeyen yönleri ve kayıtlarda yeterli düzeyde yer almayan bilgiler nedeniyle Trabzon İli Şalpaazarı İlçesinin kültürel unsurlarının, bu unsurların oluşuma etki eden faktörlerin ve araştırmanın odak noktası olan geleneksel giysilerinin incelenmesi önem arz etmiştir. Araştırmanın amacı da Trabzon İli Şalpaazarı (Ağasar) İlçesinin kadın giysilerinin incelenmesi, giysilerin özellikleri ve kullanım alanlarının görsel kayıtlara ulaşarak derlenmesi olarak belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda, Çepnilerin göçünden sonra Ağasar ilçesinin Şalpaazarı adını aldığı ve kültürel özelliklerin ilçeye bütünleştiği görülmüştür. Bunun yanı sıra şar, şal kelimesinin kumaş anlamına karşılık geldiği, giysilerin ise gerek motiflerle gerekse renklerle Çepnileri ve kültürel değerleri yansıttığı kaydedilmiştir. Sonuç olarak, Şalpaazarı kadın giysilerinin yaşa, medeni duruma ve özel günlere göre farklılık gösterdiği, yaşlıların daha koyu renkleri, gençlerin ise daha renkli kumaşları ve objeleri kullandıkları dikkat çekmiştir. Nitekim göçlerin, yaş, cinsiyet ve medeni durum değişkenlerinin, coğrafi yapının, iklim şartlarının, kültürel özelliklerin ve toplumsal değerlerin giyim kuşama yansıdığı net bir şekilde ortaya konmuştur. Araştırma sonucunun alana ve gelecek nesillere katkı sağlaması beklenilmekte, yok denecek kadar az olan bu araştırmaların çoğaltması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Giyim kuşam, Kadın, Türk halk oyunları, Trabzon Şalpaazarı

DETECTION AND INSPECTION OF TRADITIONAL WOMEN'S CLOTHES IN TRABZON PROVINCE ŞALPAZARI (AĞASAR) DISTRICT

Abstract

Turkish folk dances are not just an event or activity, but a socio-cultural force that plays an important role in bringing cultures together. Therefore, the effect of this power is undeniable in the study of a region, community or area, in the research of origin, geographical structure, climate, culture, belief, clothing and even fabrics. Şalpaazarı district of Trabzon province is one of the best examples reflecting this statement with its migration, beliefs and cultural structure. In this sense, it has been important to examine the cultural elements of Şalpaazarı district of Trabzon province, the factors affecting the formation of these elements and the folk dance clothes, which are the focus of the research, due to the unknown aspects of the past and the information that is not sufficiently included in the records. The aim of the research is to examine the women's clothing of Şalpaazarı (Ağasar) district of Trabzon province, to compile the characteristics and usage areas of the clothes by accessing visual records. In line with the findings obtained in the research, it was seen that Ağasar district was named Şalpaazarı after the migration of Çepni and cultural characteristics were integrated with the district. In addition, it was noted that the word "shal" means fabric, and the clothes reflect the Çepnis and cultural values with both motifs and colors. As a result, it was noteworthy that Şalpaazarı women's clothes differed according to age, marital status and special

occasions, with the elderly using darker colors and the young using more colorful fabrics and objects. As a matter of fact, it has been clearly revealed that migration, age, gender and marital status variables, geographical structure, climatic conditions, cultural characteristics and social values are reflected in clothing. The results of the research are expected to contribute to the field and future generations, and it is expected that this research, which is almost non-existent, will increase.

Keywords: Clothing, Women, Turkish folk dance, Trabzon Şalpazarı.

GİRİŞ

Etimolojisi ilkel çağlara uzanan halk oyunları kavramının, oyunlardan türeyerek oluştuğu, insanoğlunun duygu ve düşüncelerini dışa dönük bir biçimde yansıtmasına olanak tanıdığı bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla Türk halk oyunları sadece göze ve kulağa hoş gelen bir dans, hareket formu değildir. Aynı zamanda sosyal bütünleştirici rolüyle, duyuşsal ve zihinsel gelişim özellikleriyle de varlığını sürdürmektedir (Ekmekçioğlu ve diğerleri, 2001: 18).

Buradan hareketle, hareket ve müziğin birleşiminde oluşan ve farklı yöreleri, estetik değerleri, takı, giyim-kuşam, enstrüman, kültürel değerler, toplumsal yapı ve ekonomik koşullar gibi birçok faktörü içinde barındıran (Bali, 2017: 81) bu kavramı detaylı bir şekilde incelemenin alana katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Özellikle de estetik değerleri ve giyim-kuşamı tamamlayan unsurlar nedeniyle kadın giysilerinin ele alınması ve araştırmanın Trabzon Şalpazarı (Ağasar) kadın giysileri ile sınırlandırılması öngörülmüştür. Dolayısıyla bu çalışmada, geçmişin tozlu raflarında kalmış, unutulmaya yüz tutan, günümüz ve gelecek neslin farkında olmadığı özellikleri tanıtmak amacıyla “Şalpazarı (Ağasar) kadın giysileri nelerdir?, Giysilerin tarihçesine bakıldığında topluma iletilmek istenen mesaj nedir? Ya da Şalpazarı ilçesinin kadın giysilerinin kültürel boyuttaki yansımaları hangi boyuttadır?” sorularına yanıt aranmaya çalışılmıştır.

En genel tanımıyla giyim ya da giysi; vücudu dış etkilerden koruyan küçük deri parçaları (Dursun ve diğerleri, 2020: 51), süslenme bağlamında bir sanat, dış görünüş ve günlük yaşamı yansıtan toplumsal bir olgu olarak ifade edilmektedir (Çağdaş, 2000: 11).

Geleneksel giysi ise dünyanın hemen her yerinde milletlerin kabul ettiği ve milletlerin, toplumların özelliklerini yansıtan ve moda dışında kalan kıyafetler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Atmaca ve Salman, 2010: 11).

Bu bilgilerin yanı sıra geçmişi bugüne, bugünü de geleceğe aktarmaya çalışan, bu nedenlerle de kırsal kesimlerde, köylerde varlığı sürdürülen tarihi eserler olduğu da söylenebilir. Günümüzde de benzer nitelikte, müzelerde, vitrinlerde, kültürel ve sanatsal alanlarda karşılaşılan kıyafetler, geleneksel giysilerden oluşmaktadır (Özel, 1992: 4).

Sözü edilen kültürel alanlardan biri olan halk oyunları da, geleneksel giyim-kuşamın yaşatılmaya çalışıldığı önemli etkinliklerdendir. Nitekim bu çalışmada da, renk, çeşitlilik, kumaş bakımından önemli özelliklere sahip olan Trabzon Şalpazarı (Ağasar) kadın giysilerinin ele alınarak milli kültürün geçmişe aktarılması hedeflenmiştir. Araştırmanın önemi ise belirli bir yöreye ait giyim kuşamın biçim ve fonksiyonunu kaybetmeden (Atmaca ve Salman, 2010: 11) ilk elden kayıt altına alınması ve derlenmesi yönünde olmuştur. Bu doğrultuda da çalışmada, Trabzon İli Şalpazarı (Ağasar) ilçesinin kadın giysilerinin incelenmesi, bir araya getirilerek özelliklerine yer verilmesi ve görselleştirilmesi amaçlanmıştır. Nihayetinde geçmişin eşsiz ürünlerinin yazılı ve görsel öğelerle araştırılmasının, alana bilimsel olarak katkı sağlaması hedeflenmiştir.

TRABZON ŞALPAZARI (AĞASAR)'NDA GELENEKSEL GİYİM-KUŞAM

Bölgeyi adlandırmak üzere tarih öncesinde kullanılan toponim Ağasar'dır. Bu ismin kaynağı hakkında bazı halk etimolojileri de bulunmaktadır. Fakat Ağasar ifadesinin de bölgeden geçip Beşikdüzü'nde denize dökülen Akhisar deresinin adından oluşturularak ortaya çıktığı ve bozma bir isim olduğu üzerine tartışmalar mevcuttur (Şevket, 1294: 165; Gülay, 2001: 44-45).

Bir yörede insanları bir arada yaşatan, geçmiş ve geleceklerine sahip çıkmayı sağlayan, onları belli bir halka ait yapan tek unsur ortak kültürleridir. Çepnilerin bölgeye göçlerinden sonra kumaşlar, giysiler, oyunlar ve müzikler de etkilenmiştir. Dolayısıyla Çepnilerle ilişkilendirilen “şar” ifadesi, yapılan göç sonrasında bölgenin isminin de değişkenlik göstermesine yol açmıştır. Nihayetinde kimi salnamelerde yer verilen “şar pazarı” ifadesinden yola çıkılarak bölgeye bugünkü Şalpazarı adı verilmiştir. Şar ya da şal kelimeleri, tarihte yünden dokunan bir kumaş çeşidi olarak ifade edilmektedir. Literatür araştırmalarına göre de; bu kumaşın aba, zıpka, peştamal gibi dış kıyafetlerin yapımında kullanıldığı belirtilmektedir. Sonuç olarak “şar” kelimesi Farsça kökenli olup kadınların elbise yapmak için kullandıkları nazik ve hafif kumaştır. “Şar Pazarı”, kumaşın satışa sunulduğu yer, alan; “şar yeri” ise elbisenin, kumaşın bulunduğu yer anlamlarında kullanılmaktadır (<https://salpazarı.bel.tr/salpazarı-tarihi>, 06.01.2022).

Trabzon Şalpazarı (Ağasar) Kadın Giysileri:

Trabzon Şalpazarı yöresi, kadın giysileri bakımından oldukça zevkli ve zengin bir giyim kültürüne sahiptir. Özellikle bu bölgeye hâkim olan Çepni kültürünün buna katkısı oldukça fazladır. Dolayısıyla çalışmada araştırılacak olan Trabzon Şalpazarı (Ağasar) kadın giysileri, Çepnilerin etkisiyle birlikte incelenerek giysi isimleri, anlamları ve görselleri ile ele alınmaya çalışılacaktır.

Fes:

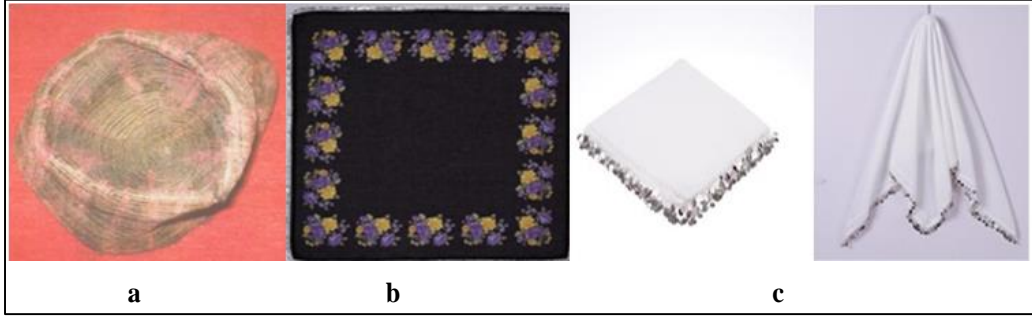
Keçeden yapılmıştır. Bordo renkli olup üzeri boyuna dikilen ibrişim ipi ile sertleştirilmiştir. Tepe kısmı aşağı doğru çukurlaştırılarak kullanılır. Kadınlar saçlarını örüp fesin çevresine dolayarak korurlar aynı zamanda abdest alırken mesh etme esnasında kolaylık sağlar (Bakal, 2018).

Çember:

Yemeni ve yazma olarak da bilinen bir çeşit başörtüsüdür. İnce ve seyrek dokunmuş tülbentin üzeri kalıpla desen basılmış, desenleri elle boyanmış, yaprak ve çiçek motifli, etrafı çeşitli renklerde ince boncuk metalik beyaz pul ve iğne oyalarıyla süslü, başta siyah olmak üzere değişik renklerde de olan bir örtüdür. Başa tek olarak da bağlanabilir. Başörtüsünün uçlarının boğaz çevresinde dolanarak ensede düğümlenir. Burada düğüm başörtüsünün altında olduğu gibi üzerinde de olabilir. Şalpazarı ağasar kadınların başörtüsü konusunda çok çeşitlilik göstermemektedirler. Genç kız ve yaşlı kadınların hepsi tek tip koyu renk çember kullanılmaktadırlar (Bakal, 2018).

Beyaz Yaşamak:

Genelde yaşlıların soğuktan korunmak için genç kızlardaki tepeliğin yerine geçen; tülbendin altına başı iyice saracak şekilde bağlanan ince beyaz bir örtüdür. Genellikle yaşmağın kenarları metalik beyaz pullarla örülmüş firkete oyası ile süslüdür (Bakal, 2018).

Şekil 1: a) Fes, b) Çember, c) Beyaz Yaşamak

Entari:

Fistan adıyla da bilinir. Oldukça bol dikilmiş, diz kapağı altına kadar inen ve etek uçları çok farklı pazen, basma ve ipekli kumaşlardan fırfırlı dikilir. Fistanın üzerindeki şekiller kazayağı motifleridir. Kazayağı motifi Orta Asya kökenli bir motiftir. Şaman ve alevi mührüdür. Renk tercihinde belli bir kural yoktur. Öne peştamal bağlandığından öndeki pileler arkadakilerden oldukça azdır. Genç kızlar, yeni gelinler, nişanlılar entarinin ipekli ve simli kumaştan yapılmasını tercih ederler. Sade işlemesiz olduğu gibi işlemeli olanı da vardır. Genç kızların çeyizinde mutlaka bulunur. Genç kızlar ve kadınlar bu fistanın üzerine yelek, kolçaklı işlik ve libade denilen bir çeşit çapken giyerler (Bakal, 2018).

Şekil 2: a) Düz renk entari, b) Entari Önden ve Arkadan Görünüm

İçlik:

Ketenden el tezgahların da dokunmuş el dokumlarından yapılır. Günümüzde patiska, ipek veya pamuk gibi kumaşlardan da yapılır. Pamuklu dokumalar teri çekme özelliğinden dolayı Ağasarlı kadınların tercih sebebidir. Ön kısmı robalı, işli, oyali ve siyah düğmelidir. Hâkim yakalıdır. Kısa kollu veya uzun kollu olabilir (Bakal, 2018).

Şekil 3: a) İçlik, b) İçlik Oyası

Don:

Şalvar ve “dizlik” olarak adlandırılan don Şalpazarı köylerinde genel olarak koyu renk bezlerden ve diz seviyesinde yapılır. Bazı köylerde fistanın altından çıkacak kadar uzun olurken bazı köylerde görünmesi ayıp sayılır (Bakal, 2018).

Şekil 4: Don

Bel Bağı:

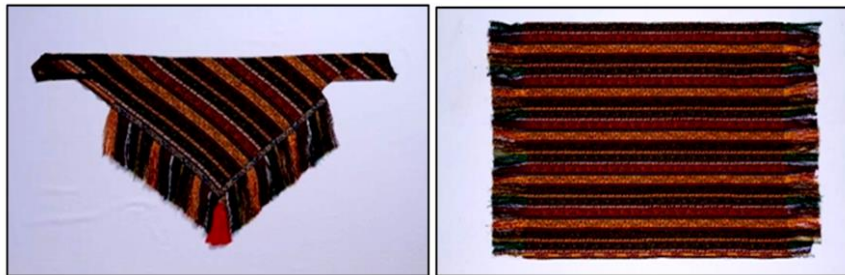
Fistanın üzerine, bel kısmına kemer yerine kullanılır. Genellikle kırmızı ve koyu pembe yünden, ucu püsküllü yapılır. Uçları yandan aşağıya sarkıtılır. Bel bağının kullanım amacı karın kaslarını sıkı tutmaktır. Ağasarlı kadınların kendilerine ait çalım şekilleri vardır. Yürürken de bel bağın sallanması çalımdır (Bakal, 2018).

Şekil 5: Bel Bağı

Şal Kuşak (Lahori Kuşak):

Daha çok yüksek kesimlerde oturan kadınların bellerine sardıkları kalınca bir kuşaktır. Genelde kalça kemiklerinin üzerine gelecek şekilde bağlanır. Kuşak sırtında yük taşıyan kadının belinin incinmemesi bakımından bir yastık görevi görür. Özel gün ve düğünlerde giyilen püsküllü ve desenli yün kuşaklara ise “lahori” adı verilir (Lahori Hindistan’ın Lahor kentine ait bir dokuma olduğu için bu adı alır.) (Bakal, 2018).

Şekil 6: Lahori Kuşak

Peştamal – Önlük:

Köy kadınları entarilerinin üzerine genellikle beyaz kırmızı renklerde, enine çizgili peştamal bağlar. Farklı renkleri ve yünden yapılanları da vardır. Her gün iş içinde bulunan kadınların tarlada, mutfakta, yolda, pazarda, belinde taşıdığı peştamalı oldukça süslü bir giysi olması yanında, kadınların çalışırken üst başlarını kirlenmekten koruyan iyi bir önlüktür. Şal tezgâhlarında dokunan peştamal gündelik olarak kullanılır. Özel günlerde düğün ve derneklerde ipekli peştamal bağlanır. Daha sonra çok maddi durumu iyi olan kadınlar kullanılmaktadır (Bakal, 2018).

Şekil 7: Beyaz Kırmızı Peştamal, b) İpekli Peştamal c) Yün Peştamal

Kaytan:

Bele peştamal üzerine bağlanan kaytan, yünden, el tezgâhların da dokuma, 2-3 cm. uzunluğunda, çeşitli desenlerle süslü ve püsküllüdür. Arka soldan düğüm atılarak uçları sarkıtılır. Kaytan aynı zamanda kundaklara ve beşiklere bağlanır. Çantalara, süslü torbalara, kuşakların kenarlarına ve peştamale bağ yapılır (Bakal, 2018).

Şekil 8: Kaytan

Göğüscek:

Ağsarlı genç kızlar evlendikten sonra göğüscek kullanmaya başlarlar. Amacı kadınların göğüslerini koruması ve çocuk emzirirken görünmemesidir (Bakal, 2018).

Şekil 9: Göğüscek

Kolçaklı İçlik (Cepken):

Fistanın üzerine giyilen cepkendir. Göz alıcı renklerde basma, pazen, dokuma, keten ve kalın pamukludan olan cepken, uzun kolludur. Yaşlı kadınların sade ve koyu renkli olanları tercih ederler. Buna libade adı verilir. Kuşak ve peştamalin üzerine serbestçe bırakılır (Bakal, 2018).

Şekil 10: Cepken Önden ve Arkadan Görünüm

Yelek:

Fistanın üzerine giyilir. Bazen cepken gibi kollu da yapılır. Çok çeşitli renklerde pamuklu kumaşlardan yapılabilir. Cepkenin beden uzunluğu tam bele kadar inmez. Önde kendiliğinden kapanabileceği gibi, gizli kanca uçkurla içten de bağlanır. Kadife olanı da vardır. Kadife olanı en makbul olanıdır (Bakal, 2018).

Şekil 11: Yelek Önden ve Arkadan Görünüm

Ala Çorap:

Renkli bir çoraptır. Trabzon merkezi ve çevresinde alaca adı ile bilinir. Fakat Şalpazarı ve Ağasar da, ala çorap ismi kullanılır. Karışık renkli dokunan çorap genellikle pamuk ipliğinden dokunur. Üzerlerinde yörenin kültürüne özgü renkleri ve motifleri dağları, yaylaları ve doğayı ifade eden çiçek motifleri bulunur. Çiçek motifleri genellikle siyah yapılır (Bakal, 2018).

Şekil 12: Ala çorap

Tozluk:

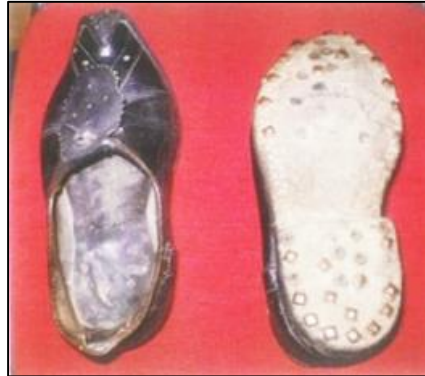
Ala çorabın üstüne aşırı soğuklardan korunmak için giyilir. Tozluk ayağın bileği ile diz kapağının arasındaki kısımda kullanılır. Genellikle koyunyününden yapılmakla birlikte keçe kılından yapılanları da vardır (Bakal, 2018).

Şekil 13: Tozluk

Çapula:

Genelde ekonomik durumu iyi olanların tercih ettiği bir ayakkabıdır. Kalın ve sert olması için manda göğünden yapılmıştır. Altına şimşir ağacından yapılmış küçük çiviler çakılıdır. Bunlara kabara denir. Burnu yukarıya doğru kalkıktır. Çapula yamaçlarda yürürken kaymaması için bu şekilde yapılmıştır (Bakal, 2018).

Şekil 14: Çapula

Çarık:

Dana derisinden yapılmış bir başka ayakkabıdır. Çarığın ipleri dizin altına kadar sarılır. Islak şekilde giyildiği zaman ayağın şeklini alır (Bakal, 2018).

Şekil 15: Çarık

Alınlık:

Bir baş takısıdır. İki kulak arasında tüm alını kaplayacak şekilde üç ayrı yerden tutturulur. Genellikle gümüşten yapılır (Bakal, 2018).

Şekil 16: Alınlık

Cıngıl:

Gümüş üzerine telkâri işlemesi ile yapılır. Çeşitli taşlarla süslenebilir. Kadınların nazardan korunması için takarlar (Bakal, 2018).

Şekil 17: Cıngıl

Günlük Genç Kız Giyimi:

Günlük genç kız giyiminde ilk olarak üste içlik bedeninin alt kısmına da don giyilir. İçliğin üzerine düz renk veya çok çeşitli fistanlar giyilir. Fistandan sonra bel kısmına şal kuşak bağlanır. Şal kuşağın üzerine peştamal ve kaytan bağlarlar. Bedenin üst kısmına kolçaklı içlik veya çeşitli renklerde yelek giyerler. Ayaklarında dize kadar uzanan ala çoraplar vardır. Çorabın üzerine de çapula ya da çarık giyerler. Başa giyilen ilk parça keçe festir. Fes üzerine ikiye katlanarak üçgen hale getirilen çember çenenin altından geçilerek ensede bağlanır. Başın bağlanmasıyla günlük genç kız giyimi tamamlanmış olur (Bakal, 2018).

Şekil 18: Genç Kız Giyimi Önden, Arkadan ve Yandan Görünüm

Günlük Baş Bağlamaları:

Ağsarlı kadınların tarlada ya da evde iş yaparken saçlarının terlememesi amacıyla kullanmayı tercih ettiği bir bağlama şeklidir. (Bakal, 2018).

Şekil 19: Baş Bağlama Şekli Önden ve Yandan Görünüm

Ağsar kadının kışın soğuktan korunmak için bağlandığı bir bağlama çeşididir.

Şekil 20: İklim Şartları Bağlamında Baş Bağlama Şekli Önden ve Yandan Görünüm

Şekil 21: Ağsarlı Genç Kız Giyiminin Önden ve Arkadan Görünümü

Yaşlı Kadın Giyimi:

Yaşlı kadınlar genç kızlara göre genellikle koyu fişan ve yelekleri tercih ederler. Bu değişiklik sadece fişanın renginde ve yeleklerde olup diğer parçaları aynen kullanırlar (Bakal, 2018).

Şekil 22: Ağasarlı Yaşlı Kız Giyiminin Önden ve Arkadan Görünümü

Gelin Giyimi:

Normal kadın giyiminden tek farkı beyaz pullu yaşmak ve üzerine takılan alınlık ve cıngıl eklenmesidir. Başı bağlarken normal bir çember kullanılır. Üzerinde beyaz yaşmak vardır. Alınlık ile alttaki çembere tutturulur. Bir nevi durak görevi görmektedir (Bakal, 2018).

Şekil 23: Ağasarlı Gelin Giyimi

SONUÇ

Halk kültürüne dair pek çok alanda araştırmacılar eskiye ulaşmaya çalışırken günümüz verilerini gözden kaçırmaktadır. Bu sebeple de bazı halk kültürü ürünleri unutulmuş ve yok olmaktadır. Bu sebeple çalışma günümüz verilerinin yer aldığı bir yazı olması sebebiyle yore kültürünün korunması ve geleneksel bilginin gelecek nesillere aktarımı açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmada, Trabzon İli Şalpaazarı (Ağasar) ilçesinin kadın giysilerinin incelenmesi, giysilerin özellikleri ve kullanım alanları incelenerek görsel kayıtlara ulaşmak amaçlanmıştır. Amaç kapsamında elde edilen verilere, Tahir Bakal'ın arşivinden ve literatürdeki çalışmalardan destek sağlanmıştır. Ayrıca giysilerin araştırılması, görselleştirilmesi ya da varolan kayıtlardan elde edilerek derlenmesi adına çalışmalar yapılmıştır.

Sonuç olarak edinilen bilgiler ışığında; Trabzon'un Şalpaazarı ilçesi, Oğuzların Üçok boyundan olan Çepnilerin yaşadığı bir ilçe olarak bilinmektedir. Çepnilerin yöreye Trabzon'un fethinden bir kaç yıl önce yerleştikleri varsayılmaktadır. Şalpaazarı adı ise Çepnilerin dokudukları kumaşın adından ortaya çıkmıştır. Şalpaazarı kadınlarının kıyafetleri incelendiğinde, iklim, yaşam şekli,

kültürel yapı gibi birçok faktörün, Şalpazarı giyimlerini etkilediği görülmüştür. Genellikle dağlık ve dağınık yerleşim nedeniyle yamaçlarda yürüyebilmek için altı kabaralı ve nalçalı çapuluları hem kadınların hem de erkeklerin kullanması coğrafi yapının etkisini kanıtlayıcı niteliktedir. Bununla birlikte geçmişte daha sade ve tek renkli dokumalardan oluşan kadın giysilerinin zamanla giderek daha renkli ve süslü bir hal aldığı tespit edilmiştir.

Görsellerden de anlaşılacağı üzere düz renk olarak giyilen entarilerin zamanla çiçekli, desenli ve çok renkli bir hal aldığı aşikardır. Bir diğer bulgu ise Çepnilerin kendilerine özgü olan renk, çizgi, motif ve dokumaları olarak dikkat çekmiştir. Kazayağı motifi sözü edilen motiflere verilebilecek örneklerden biridir. Bu motif hem Oğuzların üç boyunu temsil etmekte hem de Türkmenlerin kızı, kutsal olarak nitelendirmeleri ile bağdaştırılmaktadır. Yörenin kadın giysileri Asya'dan, Anadolu'ya Türk giysi kültürünün renkli örnekleri olarak kabul görmektedir. Buna göre, ala çorabın üzerindeki Anadolu kültürlerine özgü dağları, yaylaları ve doğayı ifade eden çiçek motifleri, kültürel değerlerin bir göstergesi olarak ifade edilebilir. Ayrıca giysiler yaşa ve medeni duruma göre de farklılık göstermiştir.

Şalpazarı kadınlarının yaşlı ve evli olanlarının cepkenlerde, fistanlarda ve başörtülerinde genellikle koyu renkli bir giyim kuşamı tercih etmeleri; genç kızların ise daha renkli ve desenli çemberleri kullanmaları bu farklılığı desteklemektedir. Nihayetinde yöre insanının etkilerinin, göçlerin, yaş, cinsiyet ve medeni durum değişkenlerinin, coğrafi yapının, iklim şartlarının, kültürel özelliklerin ve toplumsal değerlerin giyim kuşama yansıdığı net bir şekilde ortaya konmuştur. Sonuç olarak bu bilgilerin yok denecek kadar az olduğu, birçok değerun unutulduğu ya da hiç bilinmediği gerçeği bu araştırmanın gerçekleşmesinde büyük rol oynamıştır. Bu bağlamda çağdaş yaklaşımlarının etkisiyle geçmişin unutulmaması ve gelecek nesillere aktarılması gerektiği, yörenin güzelliklerinin sunulması kayıtlar altına alınması gerektiği düşünülmektedir. Yapılan bu araştırmanın da halk bilimine, sosyal bilimlere ve halk oyunları alanına katkı sağlaması beklenilmektedir.

KAYNAKÇA

- Alyeşil, Y. (2018). "Kişisel Görüşme", *48 Armelit Kostüm Yöneticisi*, 10.10.2018-10.10.2018.
- Atmaca, Z. ve Salman, F. (2010), Erzurum'da Geleneksel Kadın Giysilerinin Özellikleri, *Sanat Dergisi*, 15, 11-17.
- Bakal, T. (2018). "Kişisel Görüşme", *56 Armelit Kostüm Yöneticisi*, 18.09.2018-18.09.2018.
- Bali, A. (2017). Halk Oyunları Üzerine Halk Bilimsel Bir Araştırma: Mersin İli Silifke İlçesi Örneği, *Karadeniz*, 33, 78-91.
- Çağdaş, M. (2000). Kadın Giyiminde Kapanma Payı ve Yaka Çizim Teknikleri, Konya: *Atlas*.
- Dursun, F., Abanoz, G. ve Dursun, Ç. (2020). Bulgaristan Göçmenlerinin Yaşadığı Selamlar Köyü Geleneksel Kadın Giysilerinin İncelenmesi. *Al-Farabi International Journal on Social Sciences*, 5(2), 51-69. doi:10.46291/Al-Farabi.050205
- Ekmekçioğlu, İ., Bekar, C. ve Kaplan, M. (2001). *Türk Halk Oyunları*, İstanbul: Esin Yayınları.
- Gülay, A. (2001). Ağasar Çepni Kültürü Geyikli Folklor – İnceleme – Araştırma. İstanbul: *Geyikli Belediyesi Kültür*.
- Özel, M. (1992). *Folklorik Türk kıyafetleri*, Ankara: Yeni Zamanlar.
- Şalpazarı Belediyesi, "Şalpazarı Tarihi", <https://salpazari.bel.tr/salpazari> Erişim Tarihi: 06.01.2022)
- Şevket, Ş. (1994). *Trabzon Tarihi*, İstanbul: Umran Yayınları.